

KEPES ANNA:

ITÉLET*

Arii már kora hajnalban fölédred, derekára köti övét, vállára veti iját és a folyó felé indul. Míg elhalad a fák és bokrok között, a nedves lombok meztelen karját és combját súrolják. A levegőben a szantálfa illata érzik, pelyhes liánák virága libben szerteszét, ahogy Arii útjában nekiütődik a bokroknak.

Mikor a folyóhoz ér, ledobja holmiját és vidám ugrással beleveti magát. Hűvös a víz és átlátszó. Arii sebesen úszkál jobbra-balra, mint a hal, köpködi a vizet, vidáman rikoltozik, alámerül és felbukkan megint. A nap egyre erősebben süti a tarkán csillogó vízcseppeket. Arii körül szemvakítóan tündökölnek a fehér habfodrok és megtörik a folyó símán hömpölygő tükrét.

Aztán kiúszik a partra, lerázza magáról a vizet, ugrál, mint játékos, fiatal állat, fogja a holmiját és szalad a közeli dombtetőre. A tetőn megáll, liheg, túri, hogy a nap leszárítsa róla a lepergő vízcseppeket. Egy darabig ott áll, vékony izmos karján megfeszül a barna bőr. Csillogó szemével egyenesen a napba néz. Sötét göndör haja vizes és csapzott még, szája kinyílik, ahogy liheg, barna arcából vakító fehéren csillognak elő fogai. Testén itt-ott alig beforrt, friss sebek és zúzódások. Arii egyszerre nagyot nyújtózik, izmai megroppannak, mellkasa kitágul, aztán ledobja magát a fűre, könyökére támasztja a fejét és maga elé bámul.

Lent előtte, a domb lábánál a fák közül kilátszanak a kunyhók csúcsai. Ez itt lent az a hely, ahol ő született. Ez a falu, ahol atyja, Faae uralkodik a nymanga törzs felett és ahol ő is majd egyszer, atyja halála után uralkodni fog. Arii sok kora-reggelen kijött ide, fürdés után a dombtetőre, és ahgyan így feküdt, ugyanazt látta mindig. A barna, pálmatorzsból, háncsból készült kunyhók csúcsait, amint kilátszanak a fák közül. Itt-ott kékes füst kanyarog fölfelé. Az asszonyok ilyenkor élesztik a tüzet és cserépkorsóban kecsketejet forralnak. A gyermekek visítva ébrednek a kunyhókban és meztelenül másznak elő. Sötét göndör hajukkal, kiálló hascskájukkal éhesen settenkednek a tűz körül. Nyakukban csörög a tarka kavicsból fűzött lánc. Az asszonyok ilyenkor edényekkel, kancsókkal járkálnak, némelyiknek lóg a hasa, petyhüdt, ráncos a melle. Ezek az öregek; meg-megállnak, hogy kihűlt tagjaikat melengessék a napon. És vannak más, fiatalabb asszonyok; ezeknek kiáll a hasuk és duzzadt a mel-

*Részlet a szerző *Várakozók* c. készülő könyvéből. A távoli szigetvilág kezdetleges életében mutatja meg egy megkereszteletlen nép öntudatlan vágyakozását a koresztéség után.

lük, ezek nemsokára gyermeket várnak. És előbujnak a fiatal lányok is, derekuk körül libeg a háncsból, sásból font szoknya. A mellük gömbölyű, a csípőjük izmos, keskeny. A foguk kifehérlik barna arcukból, vidáman vihognak és ilyenkor reggel a bőrüket pálma olajjal fényesítik és a szantálfa összetört porával illatosítják. Övükbe színes tollakat tűznek, a nyakukba a numba tűzpiros virágát. Csinosítják magukat, mert ma mindegyik tetszeni akar és mind arra gondol, ki lesz az, akit ma este Arii maga mellé választ. Mindegyik reméli, hogy ő lesz a kiválasztott, akit Arii simogatni fog és később majd az ő gyermekét fogja ölében hordani.

Most Arii is ezekre a lányokra gondol és csillogó szemmel, vidáman elmosolyodik... Aztán elnéz a domb lábánál elterülő erdő, a kunyhótetők és a kanyargó füst felett. A folyót nézi, mely a domb lábánál kanyarodik el. Itt meglassul hirtelen folyása, nem siet többé, úgyis közel van célja, a tenger. És Arii elnéz az ellenkező irányba, a szürke sziklák felé, melyeknek innenső, napos oldalán méhek tanyáznak seregestül. A sziklák között elnézi arra feljebb a tavat, melynek közepén átfut a folyó. A tó egy helyen mélyen benyulik a sziklák közé. Itt fekete és mozdulatlan a víz, tetején apró, fehér virágok lebegnek, gyökér nélkül és illattalanul. Errefelé nagy a csöndesség. Ezt a tavat a Holtak tavanak nevezik, fölötté a Halál szelleme uralkodik. Emberemlékezet óta itt hangos emberi szó nem törte meg a csendet. Tilos itt az emberi kiáltás, a Halál szelleme szörnyű, hogyha megharagszik. A tó fölött idelátszik a sziklás, tulsó part; ott a kőtáblával elzárt barlang. Ez már *Avai*ki, a Halál országának bejárata, ide helyezik a holtakat régi időktől fogva. Az egyszerű családokból származó halottakat ülve, felhúzott térdekkkel és liána gyökereiből font láncsaládok tagjait fekve, fejük a szárított agyagpárnán nyugszik, mellükön a vezéri jelvény, oldalukon a pajzs és az edények. Így tudja ezt mindenki. És így tudja Arii is, akit Takau, az öreg varázsló mindenre megtanított, amit egy felnőtt férfinak tudnia kell.

Arii feláll a dombtetőn. Vidám és elégedett. Ma van férfivéavatásának befejező örömmünnepe. Ez a legszebb nap az ő életében. Arii boldognak és erősnek érzi magát. Testére gondol, melyben nyargal a vér. És minden tagjában a nap melegét érzi, bőrén az erős napsugarak forróságát. És elnézi lábait; hosszúak és izmosak és a versenyfutásban senki őt legyőzni nem tudja. Karjaira gondol; feszülten dagadnak rajtuk az izmok, soha senki sem tudja legyőzni az ő erejét. És szeméire gondol; soha nem tévesztik a nyíl irányát, ha egy szálló madárra céloz.

Arii sokszor napokig odajárt atyjával, Faaóéval vadászni. Ilyenkor tanította atya lándzsa- és pajzsforgatásra és hogy miként kell ijjal, nyállal bánni. Máskor leveeztek a folyón és halásztak. És mikor Arii este kifáradva betért Takauhoz, a

vén varázsló végtelen hosszú történeteket mondott neki. Arii régóta mellette töltötte napjait, mert Takau nevelte őt voltaképpen és ő tanította meg mindenre, amit a vezér fiának és a leendő vezérnek tudnia kell. Tőle tudta meg Arii az idő múlásának számítását, tőle tanulta meg az ősök tiszteletét s a jó és ártalmas szellemek erejének hatását.

Es Arii rá gondolt az utóbbi idők próbáira, mikor már bizonyosságát kellett adnia annak, hogy kész a férfivé avatásra. Eszébe jutnak az agave tüskék, amelyekkel Takau kínoztta őt, aztán a hangyaboly, melynek közepére állította és neki egyetlen hang nélkül kellett megmutatnia bátorságát és erős akaratát. Aztán a legnehezebb... A túskebokor próbája. Amikor meztelenül és egyetlen jalkiáltás nélkül kellett keresztülmennie a falu összegyűlt férfiainak előtt egy sűrű és bonyolult túskebokron. Mögötte Takau állt korbáccsal, hogy serkentse, ha kell. És ő kiállta ezt a nehéz próbát is. A férfiak ujjongva ordítottak, amikor egyetlen panaszszó nélkül lépett ki a túskebokorból. Atyja, Faae büszkén nézte őt, amint összeviszsa sebzett testéből csorgott a vér.

Aztán a ráta, a nagy kosár-borító következett. Erős háncsból, indákból font alkotmány volt ez, olyan nagy, hogy egy ember teste kényelmesen belefér s a földbe van beásva. Ebben kellett Ariinak hét napon és hét éjszakán keresztül maradnia. És nem volt szabad, hogy közben nőnek arcára vagy testére gondoljon vagy nézzen. Takau pedig valami titokzatos gyökerekkel etette és itatta, hogy régi szokás szerint „az ifjú elfeledje mindazt, ami gyermeki mivoltára és gyengeségére emlékezteti...”

Ezekre a dolgokra gondol Arii, amint ott áll a dombtetőn, de hirtelen felfigyel; a feje fölött különös, húzó sipítás hallatszik. Felnéz, a vakító égen egy madár száll át kiterjesztett szárnyakkal. Lecsüngő, lángpiros farktollai tündökölnek, úsznak utána a levegőben. Arii villámgyorsan kézbekapja az íját, célbaveszi; a madár imbolyogni kezd, aztán hirtelen lezuhan.

Napnyugtakor, alig hogy a nap eltűnik a Holtak tava felett, meggyújtják a falu közepén az örömtűzet. Mindenki szaladgál, lármát csap, rikoltozik. Nagy nyüzsgés támad a tűz körül, mikor Faae asszonyaival megjelenik. Köztük van Arii anyja, Batavi, magas, sovány és szóltan. Szemének olyan különös zöldes fénye van, hogy még a férfiak hátában is félelem támad, ha rájuk tekint.

Valamennyien, férfiak, asszonyok és gyermekek várakozásteljesen nézik Takaut, aki kézenfogva vezeti Ariit. Ariinak piros tollak vannak az övébe tűzve, vállán új az íj, a bőre barna és fényes, a szeme csillogó, törzse mindenkinél magasabbra nőtt. Egyszerre csend támad, mikor Takau beszélni kezd:

— Itt áll Arii előttünk. És itt állunk mi körülötte. Emlékezzünk Rakiteára... Aki mindnyájunknak őse volt. Aki belevetette magát a sajátkezűleg hordott máglya tűzébe és ab-

ban elégett. Hamvait szerteszéjjel hordta a szél. De ő nem szűnt meg élni. Hanem szíve felvándorolt az égbe, a füst szárnyán és belőle született a hajnalcsillag... Áldott legyen Rakitea, aki feláldozta magát népéért. Aki minden éjszaka holdként tündöklök az égen, abban elég és szíve a hajnalcsillagban azonnal feltámad. És fentről az égről vigyázza, hogy fáink elég gyümölcsöt teremjenek, kecskéink elég tejet adjanak, a halak bőségesen legyenek a folyó és tenger hullámaiban. Hogy a férfiak karjából és lábából ki ne fogyjon az erő, hogy rontás ne érje a vetést. Hogy az asszonyok méhükben egészséges gyermeket hordjanak, hogy a méhek a sziklafalon szüntig megtöltsék mézzel a sejteket... Áldott legye Rakitea, aki megengedte, hogy Arii, az ő törzsének késői hajtása, elérje férfivé avatásának idejét. Itt áll Arii. És itt állunk mi körülötte. Most már ő nagy és erős, szép és bátor. Tud mindent, amit egy vezér utódjának tudni kell. Nézzétek a lábait; hosszúak és izmosak és a futásban senki őt legyőzni nem tudja. Nézzétek a karjait; feszülten dagadnak rajtuk az izmok, senkisé tud megbirkózni az ő erejével. És nézzétek a szeméit; sohasem tévesztik el a nyíl irányát. Itt áll Arii, aki immár tudja, mi a szokás és mi a törvény. Mit szabad és mit kell tenni, mit nem szabad. Itt áll Arii, aki senkitől sem fél és aki kiállotta már a férfiúi bátorság próbáit. Itt áll és méltó arra, hogy őt férfinak nevezzük...

Takau elhallgat. Mindenki hallgat köröskörül... És megtatják Ariit a „kék itallal,” hogy egész életében mindig csak az *igazságot* mondja...

Átadják neki a vezéri család jelvényét, a holdsarlóval díszített dárdát.

Karján fölsebzik a bőrt, hogy kiömlő vércseppjeit beigya a föld, amelyen áll, amelyen született s amelyhez most már mindörökre hozzátartozik. S ahova még holtában is vissza kell térnie...

*

Bódító az este, fülledt, meleg, fűszeres a levegő. És valamennyien azokat a fiatal férfiakat nézik, akik felállanak Arii körül. Azok, akik a tűz mellett guggolnak, lassan énekbe kezdenek. Megszólalnak a gitárok, csörög a szárított tökhéjban a kavics... A fiatal férfiak lassan belekezdenek az örömtáncba, lépéseik mind gyorsabban dobbannak, mind gyorsabban fognak, arcukról, mellükről már esorog a verejték. Egyre hangosabban rikoltoznak, leguggolnak, felállnak, körülöttük döng a dob és gyorsul az ének...

Egy másik tűz mellett ül Faae a vénekkal, az idősebb férfiakkal. A nyersen pirított hús szaga körülöttük terjeng és összevegyül a koa akác illatával. A vének kezében apró koponyaformájú ivőedények, a kavo-kavo bódító nedvét isszák és valamenyiöknek csillogó a szeme.

Faae hangja mély és erős és mindenki odafigyel, ha ő beszél:

— Látjátok, itt tartom a kezemben egy régi őszám homlokát... Egy régi elődöm volt ez a homlok, akinek a harcban rég elhullott fejéről lerágták a férgek a húst; a húst, melyet valamikor annyi gyönyörrel simogattak az asszonyai. A bőrt, melyet valamikor pálmaolajjal kenegtetett és szantálfa porával illatosított, koponyájáról leszikkasztotta a nap. Homloka alatt üres lyukakat hagytak a távozó szemek...

És Faaoe elhallgat és maga elé néz. De mindenki látja, hogy az arca egyszerre sötét és nyugtalan. És körülötte mindenki értelmetlenül és zavarodottan töpreng és nézi őt, a vezért, mert senki sem tudja, hogy miért szomorú ilyen vigaságban az ő homloka?

És Faaoe tovább mondja:

— Velem is megtörténik majd egyszer talán, hogy koponyámat ivóedénnyé vésik és megfestik... És sok idő múlva azt fogják mondani, aki abból inni fog, amit most én mondtam: — Ime, a mi elődünk homloka... — és ezt a mondást fogják visszahangozni utódaim, ameddig csak fény lesz a völgy és a hegyek felett... Azt szeretném, — és Faaoe föláll és egészen közel lép a tűzhöz és a világosságba tartja karját, mely inas, szőrös és félelmetes erejű, — azt szeretném, hogy a karom csontját ne temessék el Avaiki sötétségében örökre, hanem legyen belőle hófehér csontkürt, csillogó fémbe foglalva... És hogy ennek a csontkürtnek hangjait ne nyelje el Avaiki némasága, hanem mindig megszólaljon, valahányszor élő ember lehellete kipurancsolja belőle a hangokat... S a hangok szétterüljenek a völgy, az erdők felett, megrázkódtassák az eget és a földet és hirdessék a rég halott Faaoe hatalmát...

Faaoe körül mindenki megmerevedve, zsibbadtan és némán néz maga elé. S a szomszéd tűz körül üres tér támad. Mindenki odagyűlik köréje. Most választ Arii feleséget magának.

Fiatal lányok jönnek és elkezdik táncukat. Vidám, sikongó a daluk. Élesen súvít a banjo, pattog a dob. Az izmos, nyúlánk testek barnán, fényesen villannak meg a tűzfényben. Hosszú, vékony lábuk ütemesen lendül. Cseng-bong a nyakukba fűzött színes kagyló és kavicsfűzér. Fehér foguk kivillan barna arcukból. Hajladoznak, fölemelkednek és leguggolnak. A forró, kitüzesedett testek párolognak, nehéz fűszeres a levegő. Férfiak jönnek álarcosan, vidáman rikoltoznak. Vadul forognak, madarak fütyét, víjjogást, állatok kiáltását utánozzák... Mindenki beleszédül a táncba; az is, aki nézi. Ziháló, örvénylő forgatag az egész...

Alig veszi észre valaki a vének közül, hogy Faaoe hirtelen ingadozni kezd, kezével a levegőbe kap, hatalmas testének egész nehézsúlyával lebukik a földre. Válla megrándul, mellette zihál, hörög.

A körülálló borzadva guggolnak le hozzá; nézik vadul forgó szeméit. Arca vonaglik, száján értelmetlen hangok bukkannak elő...

Mire valamennyien köréje gyűlnek, riadtan, bódultan, iz-
zadtan és részegen támoltyogva, Faaoe mozdulatlanul fekszik a
földön és már semmiféle kérdésre nem felel...

*

Riadt csend ül a falun. A gyerekek nem visonganak. Senki tüzet sehol nem gyújthat. Csónak nem szállhat a vízre. A háziállatokat kosárba dugják, hogy ne zavarják a nyugalmat. Tilos minden hangos szó, láрма. Akinek nincs tennivalója, az kunyhójába vonulva gunnyaszt és suttogó hangon beszél.

Jár a szárnyas kavics. Kézről-kézre. Viszi a hírt. Körbe-körbe. Hogy estére legyen mindenki a folyóparton. Alkonyat után temetik Faaot...

A Holtak tava felett a sziklák oldalánál három barna alak mozog. Wiga, Kvangá és Maui. Csákányaik csattognak, amint a barlang sziklás falába új üreget vájnak. Sír lesz az. Faaoe sírja.

A nyelvük néma, egyikük sem szól egyetlen szót sem. A Halál szelleme szörnyű, hogyha megharagszik. Csak a csákányok ütése visszhangzik a sziklákon. Egy sötét, kiterjesztett szárnyú pillangó suhan a víztükör felett. Az izzadság végigcsorog a dolgozó férfiak mellén. Maui megáll. Kezefejével megtörli homlokát. Ráncos arca nagyon szomorú...

A falu szélén tűz ég. Amellett szárítja Ualaj azt az agyagpárnát, melyet csak az imént formált lágy, finom agyagból. S amilyen majd Faaoe feje fog nyugodni időtlen időkig... Cserépedényeiből Ualaj a legszebbeket választja ki méznek, italnak és vadnak, hogy Faaoe ne szenvedjen majd szükségét Avaikiban...

A kunyhók között egy tisztáson asszonyok hajladoznak. Szóttos vásznat teregetnek, fehérítenek a napon. Ezzel takarják majd be temetés előtt Faaoe kihült testét. És mindazok, akik életében hozzája tartoztak, erre hullatják majd könnyeiket. S élesre metszett állati fogakkal sebeket ejtenek önmagukon, hogy vérüket is ez a fehér lepel fogja fel. Faaoe szelleme pedig mindebből látni fogja, kik azok, akiknek könnye és vére elkíséri, mikor magányos kóborlásainak végnélküli útját járja Avaikiban...

Alkonyatkor valamennyien megindulnak a folyó felé. A parton fekszik Faaoe becsukott szemmel. Arcára utoljára süt a napfény. Lassan-lassan beborítja a sötétség.

Máglyát raknak a parton. Felgyúló fénye rávetődik a nagy feketéllő csónakra, mely a víz színén himbálózik. Arra vár, hogy utoljára vigye át Faaot a tavon.

Az emberek hátrább húzódnak a tűztől. Helyet csinálnak. Öt nagy szál, fekete alak jön elő. Lassan kezdenek a „múló idő” táncába... Egyhangúan döng a dob, csöng a szárított tökbén a kavics, elnyújtottan hangzik az ének... Meggyújtják a viaszgyökereket, melyek a parton készen álló csónak oldalába vannak tűzve.

Ennek a csónaknak az orrában áll fel Takau. Két öreg, sovány karját a szeme elé emeli. Úgy hallgatja Batavi elgyötört hangját, mely a partról sír szeretszét:

— Hol van Faaoe, hová ment? ...

Takau feleli szokás szerint:

— Eltűnt a láthatár alatt. — Arra, amerre a nap lenyugszik. — Avaikiban van már ő, az örök változatlanság országában. — Azon a parton, ahonnan nincsen többé visszatérés. — Abban a hajlékban, ahova mindenki csak bemegegy, de ki nem jön belőle. — Amelynek útján bemennek, de vissza nem fordulnak. — Azon a helyen, ahol mindig mélyebbre hatolnak. — Abban a börtönben, ahol csak port és sárt kapnak táplálékkul. — Ahol a világosságot többé nem látják és ahol a sötétségben tévelyegnek. — Ahol az árnyak úgy lepik el a boltozatot, mint a madarak ...

És hosszan elnyújtott hangon sírják a parton:

Mi sírunk utánad Faaoe és keresünk téged ...

de nem találunk.

Keresünk téged és sírunk utánad, de nem találunk.

Nem kérdi a szél, miért sírunk
csak tovább fut a lombok között.

Nem kérdi a hold, miért sírunk
csak tovább járja útját a felhők között ...

Nem kérdik a folyó hullámai, miért sírunk
csak jönnek, mennek tovább
változatlanul ...

És mi keresünk téged Faaoe

Fától-fáig,

de nem találunk.

És sírunk utánad ...

Húúú-hiii... Indul a csónak, megindul a csónak. Süvölt a szél, lobognak az égő viaszgyökerek. Négy árny, négy evezős húzza az evezőt az egyik karjával. A másik integet a parton jajgatók felé. Faaoe helyett integetnek, akinek már merev a karja és hideg.

Húúú-hiii... sír az ének. Siklik a csónak. Már eléri a fekete tó vizét, ahol a csendben a Halál szelleme uralkodik. Itt megszakad az emberi szó. Ellhallgat az ének.

Az apró fehér virágokat, melyek gyökér nélkül lebegnek a tó tükrén, kékre festi a holdfény.

Nagy fekete madár röppen fel a szikláról ijesztően, mikor a csónak orra parthoz ütődik ...

*

Hét nap, hét éjszaka telt el azóta, hogy Arii a vezér.

És híre jár, hogy a lándzsafaragó Motir beteg. Nagyon beteg. Semmiféle varázsszer nem használ már neki. Takau rendelkezik. Jár a szárnyas kavics. Kézről-kézre. Viszi az üzene-

tet. Körbe-körbe. Kunyhótól-kunyhóig. Hogy holnap reggel mindenki legyen a folyóparton, a nagy tisztáson, ahol emberemlékezett óta nyilvánosan megvallják bűneiket azok, akik már a Halál lépéseit hallják maguk mögött...

Reggel van. Erős faháncsból font fekvőágyra fektetik Motirt. Úgy, ahogy kívánta. Harmatos még a fű, ahogy haladnak vele a folyó felé. Motir arca merev, csak néha vonaglik meg. Ráncos, barna arcáról izzadság csorog. Becsukott szeme alatt fekete karikák. Néha felordít. Lába meg-megrándul az össze-csavart állatbőrök alatt.

És jönnek innen-onnan, a fák közül, a kunyhók közül az asszonyok, némelyiknek a hátára kötözve lóg a kisgyereke. Nagyobb gyermekek is jönnek bámészan, meztelenül és hivatlanul. És a férfiak jönnek, sokan, mindnyájan, ahogy a szárnyas kavics tudtul adta Takau akaratát. Zsibonganak és Motirt nézi mindenki kárörömmel, aki vackán vonaglik és nincsen számára orvosság, mert már a rothadó hullaszag az, ami testéből kiárad.

Takau ott áll és apró, hitvány giz-gazokat kötöz egy csomóba. Aztán Takau magasra emeli két karját. Csend lesz. Úgy kezdi a régi szokás szerint:

— Motir, a Vahana család utolsó fia, most utolsó ellenességét, a Halált várja, hogy megbirkózzék vele. És önakaratából eleget akar tenni a régi szokásnak. A sötét szellem marcangolja belsejét, a kék daganat, mely lábát pukkasztja, nem-sokára szívéig ér. Motir tudja, hogy alkonyatkor nyelve megbénul, mert várja Avaiki, a csend országa. És nem akarja, hogy titkait elnyelje a csend. Ő maga kívánta, hogy idehozzuk, hogy elmondhassa mindenki előtt bűneit, melyeket csak ő tud és mi nem tudunk.

Takau elhallgat. Nagy a csönd, csak a hullámok locsognak a folyón, az erdőből néha a kivi éles füttye hallatszik.

Ott áll Arii, magasán és nyúlánkan, kezében a pajzs és az íj, vadászni volt hajnalban. A szeme komoly, az arca mozdulatlan.

Senki sem mer moccanni, mikor ő beszélni kezd:

— Én, Arii, aki mindnyájakat parancsolója és vezére vagyok, hirdetem a régi szokást. És ígéretet teszek mindazok nevében, akik ellen vétett, hogy Motirra, aki önszántából megvallja gonoszságait, nem nézünk többé haraggal, hanem bármit követett is el, elfeledjük azt neki és nem állunk boszszút érte...

Arii elhallgat. Köröskörül a kíváncsi szemek úgy fogják körül Motirt, mint a háló, melyből nincs szabadulás. Motir fel akar ülni. De nyögve visszaesik. Szőrös kezével nyugtalanul markolássza a levegőt. Úgy kezdi:

— Figyeljenek rám a hegyek, felhők és vizek. Figyeljenek rám a fák, állatok, virágok és emberek. És mindenki hallja meg, amit mondani akarok. Én voltam az, aki még sok idővel ezelőtt felgyújtottam Wiga házát. Mert látni akartam őt,

mint ugrándozik tehetetlen dühében a zsarátnokok körül... Én voltam az, aki elevenen elástam Maui lányának, Uinak zöldszárnyú, selyemtollú madarát, azt, amelyet úgy féltett és amelyet, mikor elvesztett, mindenütt keresett. Elloptam tőle, mert látni akartam, mint csorognak arcán végig a könnyei. Mint járkál fától-fáig és hívogatja madarát, melyet addig szájából etetett, vele aludt, két kezével melengetett. Hallani akartam Ui sírását, mert én még a közelébe sem mehettem soha... Én voltam, aki elloptam és a tóba vettem Tanatoé ezüstszerszámát, mely minden gonosztól védte és útáltam őt és látni akartam, amint dühösen megveri a feleségét, a gyermekeit és állatait. És mégsem találja azt, amit elvesztett, csak a düh emészti és az arca zöldes a haragtól. És én voltam az... — itt egy kicsit elhallgat; szőrös keze nyugtalanul motoszkál a fekvőágy háncsfonatán, — én voltam az... aki megöltem Faaóét...

Arii kezéből földre zuhan a pajzs és dörrenve csapódik a köves parthoz. Utána megrettent csend. Mindenki Ariit nézi, aki megmerevedve, mozdulatlanul áll és jaj lesz, ha egyszer megmozdul... Egy kis gyermek az anyja keblén ijedten felsír... Egyszerre megszakad a csend köröskörül. Zsibongás, ordítás tör ki, a fákon ülők mind leugrálnak egyszerre, kavarnak, ordítanak, fogukat csikorgatják. Egyszerre szűkül a kör Motir körül, aki folyton mormol tovább, de szavait csak Takau érti meg, aki följe hajol: ... Én dobtam poharába észrevétlenül azt a kis magot, melynek fele is elég ahhoz, ha italba jut, hogy annak, aki megissza, megránduljanak a lábai, homlokát a halálveríték lepje el... Mert gyűlöltem őt és látni akartam, hogyan vonaglik a kintől, hogyan habzik a szája és szemei ijedten forognak és segítséget keresnek védelmül a Halál ellen...

Ki tudja ezt a köröskörül dühöngő csordát feltartóztatni, mely most nem bocsánatot, hanem bosszút követel s csak egy szemvillanásra, egy intésre vár? És kérdően tapadnak a szemei Ariira, aki még mindig nem mozdul. Száját összeszorítja, de jaj lesz Motirnak, ha ő megmoccan, széjjel tapossa ezt a gennyes, rothadszagú félhalottat...

Takau ott áll és Motir fölé tartja karjait. Takau teste tabu, sérthetetlen és ha ő beszél, mindenki elhallgat, még azok is, akiknek szája habzik a dühtől és a szeme forog a haragtól.

Pedig Takau hangja is keserű, amikor mondja:

— És mégis el kell felednünk bűneit. El kell felednünk, hogy ne nyomják őt, mint a mellére hengerített sziklák, mert régi törvény az, hogy a gonosz szellem eltávozik annak testéből, aki ahelyett, hogy elrejtene, megmutatja tetteit... Nézzétek Motir szemét, mely alá fekete árkokat festett a halál. Nézzétek lábait, melyeken a daganat egyre feljebb hatol a szíve felé. Őt a mi büntetésünk már nem éri el...

És lassan elhallgat a dühös zsvaj, amikor Takau kezébe veszi a kis, összekötözött gazcsomót. Motir fölé hajlik. A haló-

dónak az izzadság csorog végig az arcán. Takau rövid, halk szavakat mormol és köröket rajzol a haldokló szája elé... Aztán hirtelen forogni kezd maga körül, mormolása folyton erősebbé válik, megáll a folyóval szemben és hirtelen nagy lendülettel a folyó sebes sodrába dobja a kis összekötözött gacsomót. Hangosan kiáltozza utána:

— A hullámok közé dobjuk a te bűneidet, hogy a folyó messze vigye innét, messze a tengerbe, hogy örökre nyoma vesszen és ott örökre el legyen temetve.

És Takau szembefordul a törzssel. Mindenki a zöld hullámok folyását követi kitágult szemmel, melyek messzire sodorják Motir gonoszságait. Takau szokás szerint hangosan kérdi:

— Motir testét elhagyta már a Gonosz... És most lépjen elő az, aki Motirhoz tartozik, térdeljen a fejéhez, homlokával érintse homlokát, azáltal jelezze, hogy a törzs elfelejti az ő bűneit. És ő békével térhet Avaikiba...

Takau ezt mondja ugyan, de ő maga is tudja és mindenki tudja, hogy senkisémet fog előjönni. Mert Motirhoz senki sem tartozik és nem is tartozott soha. Soha asszonya nem volt. Soha gyermek apjának nem nevezte...

Takau vár és körülnéz. És vár, de senki sem mozdul. Valamennyiüknek arcán elfojtott düh és útálat tükröződik...

Takau vár és újra kérdez:

— Lépjen elő hát valaki a társai közül.

Takau ezt is csak úgy mondja, hogy a szokást betartsa, mert soha senkisémet volt, aki Motirt testvéreinek nevezte volna.

Takau vár és mindenki vár, de nem mozdul senki. Motir arca fájdalmas és állati siráshoz hasonló nyöszörgés hangzik el ajkairól.

És senkisémet mozdul.

És Ariira néznek ijedten mindnyájan, aki eddig mozdulatlan arccal, mereven állt, de most hirtelen megmozdul. Motir felé tesz egy lépést. Az rémülten feljajdul és arcára kiül az iszonyat...

De Arii komoly és szelid marad akkor is, mikor hirtelen letérdel a haldokló fejéhez, lehajol és a homlokát hozzáérinti Motir mocskos, eltorzult homlokához.

Kepes Anna.